

більших зусиль, ніж звичайне ведення бізнесу тому, що передбачають впровадження невипробуваного.

Таким чином, інновацію можна визначити як кінцевий результат ринкової реалізації впровадженого у певній сфері діяльності оформленого результату ДІР із отриманням комплексу ефектів, зокрема комерційного. Інновації є основою розвитку, його рушійною силою та результатом водночас. Це досить складна категорія, яка на сьогоднішній день вивчається та досліджується у всіх сферах людської життєдіяльності, не обмежуючись лише економічною.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні можливих напрямів впливу впровадження інновацій та активізації інноваційної діяльності на розвиток виробничих відносин, рівень конкурентоспроможності та рівень економічного розвитку загалом.

Список використаних джерел

1. Бажал Ю. М. Економічна теорія технологічних змін : навч. посібн. / Ю. М. Бажал. – К. : Заповіт, 1996. – 345 с.
2. Життя і творчість Йозефа Алоїза Шумпетера [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iee.org.ua/ua/great_scientist/2.
3. Завгородня О. О. Теорія інновацій: проблеми розвитку та категоріальної визначеності [Електронний ресурс] / О. О. Завгородня. – Режим доступу: http://www.ief.org.ua/Arjiv_ET/Zavgorodnya406.pdf.
4. Йозеф Алоїс Шумпетер (Joseph Alois Schumpeter) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visionary.management.com.ua/management/jozef-alois-shumpeter-joseph-alois-schumpeter/>.
5. Міждисциплінарний словник з менеджменту : навч. посіб. / [за ред. Д. М. Черваньова, О. І. Жилінської]. – К. : Нічлава, 2011. – 624 с.
6. Стадник В. В. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / В. В. Стадник, М. А. Йохна. – К. : Академвидав, 2006. – 464 с.
7. Управління інноваціями в сучасній організації / під ред. В. А. Євтушевського. – К. : Нічлава, 2006. – 359 с.
8. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку (Исследование предпринимательской прибыли, кредита, процента и цикла конъюнктуры) / Й. Шумпетер ; [пер. с нем.]. – М. : Прогресс, 1982. – 453 с.

Надійшла до редколегії 12.10.12

А. Маслюковская, асп.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев

ИННОВАЦИОННАЯ ТЕОРИЯ ЙОЗЕФА ШУМПЕТЕРА: ОТ КЛАССИЧЕСКОГО ОПРЕДЕЛЕНИЯ ПОНЯТИЯ "ИННОВАЦИЯ" К СОВРЕМЕННОМУ ПОНИМАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ ИДЕЙ

В статье исследована эволюция возникновения и классическое определение понятия "инновация". Рассмотрены основные положения инновационной теории Йозефа Шумпетера и их современное понимание.

Ключевые слова: инновация, инновационная теория, типы инноваций, Йозеф Шумпетер.

A. Masliukivska, Doctoral Student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

THE INNOVATION THEORY OF JOSEPH SCHUMPETER: FROM THE CLASSICAL DEFINITION OF THE TERM "INNOVATION" UP TO THE MODERN UNDERSTANDING OF THE INNOVATION IDEAS

The paper studies the evolution of the appearance of the term "innovation" and its classical definition. The study exposes the main provisions of innovation theory of Joseph Schumpeter and their modern understanding.

Keywords: innovation, innovation theory, types of innovation, Joseph Schumpeter.

УДК 338.242.2

А. Вікулова, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Визначено особливості ринкової реалізації результатів наукових розробок та недоліки, які спричиняють подвійне розуміння і неузгодженість окремих положень законодавства. На цій підставі виявлено умови формування в Україні організаційно-економічного механізму комерціалізації науково-технічних розробок.

Ключові слова: комерціалізація, інноваційна діяльність, інтелектуальна власність, науково-технічні розробки.

У сучасному світі рівень економічного розвитку та темпи економічного зростання країн зазвичай визначаються значимістю науково-технічного прогресу в інтелектуалізації виробництва. Науково-технічна діяльність нині стала повсякденністю мільйонів фахівців, зайнятих у ній, її результати різносторонньо впливають на життєдіяльність мільярдів людей на планеті, процесі її розвитку є об'єктом державного регулювання в розвинених країнах, і країнах, що намагаються інтенсифікувати свій соціально-економічний розвиток, незалежно від того, коли в них були започатковані перші традиції у цьому виді людської діяльності [1, с. 5]. У сучасному світі рівень економічного розвитку та темпи економічного зростання країн зазвичай визначаються значимістю науково-технічного прогресу в інтелектуалізації виробництва. Незважаючи на наявність значних наукових розробок і високий рівень освіти кадрів науково-дослідних інститутів, з боку держави досі не розроблені чіткі механізми для створення нормативно-правового поля, здатного забезпечити комерціалізацію об'єктів інтелектуальної власності.

Вітчизняні та зарубіжні економісти і дослідники інноваційних процесів приділяють значну увагу дослідженню чинників формування науково-технічного потенціалу. Так, вагомий внесок у розвиток теоретичних та прикладних аспектів економіки та управління науково-

технічними потенціалом зробили вчені-економісти Д. М. Черваньов, В. Д. Базилевич, О. І. Жилінська, В. М. Геєць, Л. К. Безчасний, Ю. М. Бажал, В. П. Соловійов, С. Ю. Глазьев, Н. П. Гончарова. Серед зарубіжних дослідників слід відзначити роботи Й. Шумпетера, Б. Санто, Б. Твісса, Р. Хафмаєра, Б. Лундвалла, С. Фрімана, Г. Менша, Я. Н. Грика, Є. А. Монастирного. Науковці одностайні у своїх висновках, що перетворення науково-технічного потенціалу на основну рушійну силу економічного зростання держави можливе лише на основі формування ефективного організаційно-економічного механізму комерціалізації науково-технічних розробок.

Мета дослідження – визначити суть процесу комерціалізації інтелектуальної власності та її характерні особливості; на основі аналізу теоретичних і нормативних засад управління сучасними інноваційними процесами визначити умови формування в Україні організаційно-економічного механізму комерціалізації результатів науково-технічної діяльності.

Комерціалізація технологій є найважливішим елементом інноваційного процесу, оскільки вона являє собою процес перетворення результатів науково-технічної діяльності на товар і подальшу їх ефективну реалізацію в промислових масштабах. На сучасному

етапі розвитку реалізація нововведень є ключовим завданням не тільки для науково-технічної сфери країни, але й для підвищення конкурентоздатності вітчизняної економіки в межах національної інноваційної системи. Кінцевим результатом інноваційної діяльності є створення новачки, але процес комерціалізації не лише повинен бути неперервним, як і сам інноваційний пошук, а повинен починатися ще до закінчення розробок.

Практика свідчить, що компаніям потрібно в середньому 5–9 років для того, щоб розвинути проект від концепції до комерційного продукту. Через чотири роки після припинення фінансування по другому етапу програми близько 12 % компаній, яким надавалась підтримка, виявляються в стані комерціалізувати результати своїх ДІР [2].

В Україні діюча організаційно-функціональна система інноваційного підприємництва є недосконалою, складною, заплутаною, непрозорою і за всіма ознаками знаходиться на стадії формування. Основною проблемою комерціалізації винаходів, які є потенційно конкурентоздатними, є брак фінансування: як державного, так і приватного. Унікальні результати вітчизняних розробок та досліджень йдуть за кордон, адже політика нашої держави з підтримки винахідників і впровадження їх досягнень у життя сьогодні далека від бажаної. Практично відсутні правові і методичні основи використання в господарській діяльності інтелектуальної власності, створеної із залученням державного бюджету.

Питання щодо державного регулювання комерціалізацією інтелектуальної власності в Україні зараз полягає в наступному: чи буде Україна існувати як країна з власними повноцінними нематеріальними активами з об'єктів інтелектуальної власності, які створюють високу додану вартість та частку в національному валовому продукті (як це успішно робиться в розвинутих країнах), які значно збільшують її капіталізацію або її окремі шматки стануть об'єктом зовнішнього управління з боку країн, де ринкова економіка вже відбулась (як це робиться у найбільш розвинутих країнах Африки та Латинської Америки). Для уникнення останнього варіанту необхідно практично з нуля створити нематеріальну економіку з розвинутою юриспруденцією та інтелектуальною власністю, які були б пов'язані з виробництвом продуктів науково-технічного прогресу.

Для стимулювання інноваційного підприємництва необхідно запровадити нові принципи організації наукової діяльності. До них слід віднести:

- правове забезпечення двох форм власності на наукові результати: державної та недержавної. Результати дослідження повинні бути захищені патентами чи ліцензіями, з якими можна було б виходити на ринок наукової продукції;

- функціональне об'єднання наукових організацій і вищих навчальних закладів, що сприятиме консолідації наукових сил, матеріально-технічної та інформаційної бази у дослідних структурах;

- перетворення наукових шкіл на чолі з провідними вченими в основну організаційну форму розвитку науки. Повинен діяти принцип професіоналізму вченого, який є генератором наукових ідей і глибоко знає теорію та методи досліджень, а також має великий досвід керівництва. Саме науковими керівниками, а не чиновниками-адміністраторами повинен здійснюватись розподіл наявних ресурсів, що має суттєво скоротити чиновницький апарат у науковій сфері. Нова організація управління науковою діяльністю має передбачати: ліквідацію паралелізму у державному управлінні наукою шляхом утворення єдиного всеукраїнського органу, що має керувати науковими дослідженнями, розробками, впровадженням новачки, і в цілому інноваційним підприємництвом; формуванням напрямів наукових досліджень у формі державних програм, виходячи з потреб народно-

го господарства та урахуванням можливостей вітчизняних навчальних і наукових установ; формування замовлень на підготовку наукових кадрів через аспірантуру та докторантуру; створення а регіонах науково-координаційних рад на базі провідних наукових установ вищих навчальних закладів; формування відповідного обсягу фінансових ресурсів, необхідних для виконання державних програм інноваційного розвитку; проведення інвентаризації наукового та інноваційного потенціалу країни; утворення нової організаційно-управлінської форми – науково-навчальних об'єднань; організацію центрів колективного використання дефіцитного обладнання і матеріально-технічної бази для експериментальних робіт; моніторинг виконання законодавства з питань інноваційного підприємництва та підготовка необхідних змін до чинного законодавства. Необхідно запровадити створення профільних науково-дослідних структур, гнучких систем взаємодії навчальних та науково-дослідних структур кількох вищих навчальних закладів тощо. Зазначені заходи повинні слугувати оздоровленню української науки, підвищенню її результативності, ширшому запровадженню отриманих результатів у практику.

Отже, в останні десятиліття, поки відбувався процес становлення України, у світі виникли нові тенденції, сформувалися нові стосунки між ученими й суспільством. Нині в Україні відсутні необхідні умови для комерціалізації інтелектуальної власності, практично відсутній механізм державної підтримки просування вітчизняних об'єктів інтелектуальної власності на закордонні ринки, не унормовано захист прав на ці об'єкти за кордоном. Винаходи, створені в процесі виконання ДІР, використовуються в основному тільки в одній організації, як правило, тій, що є розроблювачем винаходу. У технічних університетах відсутні структури забезпечення комерціалізації винаходів. Причиною є низька організація науково-технічної сфери, неготовність її до роботи в ринкових умовах, обмеженість фінансування, низький рівень економічних знань новаторів. Комерціалізація інтелектуальної власності – це важливий етап у процесі інноваційної діяльності. Саме завдяки комерціалізації результати науково-дослідних робіт набувають вигляду товару та знаходять своє призначення у промисловості. У цій статті розглянуто поняття процесу комерціалізації інтелектуальної власності, виділено етапи комерціалізації та виявлено її характерні риси.

Уряду необхідно системно підійти до вирішення цієї проблеми і зосередити увагу на вирішенні організаційно-фінансових питань діяльності науково-технологічного комплексу України, які є вирішальним чинником в інноваційному розвитку економіки держави. Відповідно, подальші дослідження доцільно спрямувати на вирішення проблем із удосконалення організації використання й комерціалізації досягнень науки, підвищення ефективності наукової й науково-технічної діяльності, тому що вони залишаються одними з найважливіших для економічного й соціального розвитку країни.

Список використаних джерел

1. Жилінська О. І. Науково-технічна діяльність у контексті самоорганізації: [монографія] / О. І. Жилінська. – К.: Парламентське видавництво, 2010. – 520 с.
2. Дежина І. Механізми стимулювання комерціалізації досліджень і розробок / І. Дежина, Б. Салтыков // Общество и экономика. – 2004. – № 7/8. – С. 190.
3. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
4. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 13 грудня 1991 р. № 1977-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>.
5. Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України від 10 лютого 1995 р. № 51/95 ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80>.
6. Про спеціальний режим інвестиційної і інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16 липня 1999 р. № 991-XIV

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/991-14>.

7. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

8. Про пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 16 березня 2003 р. № 433-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 13. – Ст. 65.

Надійшла до редколегії 16.10.12

А. Викулова, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

АСПЕКТЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ КОММЕРЦИАЛИЗАЦИИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ

Определены особенности рыночной реализации результатов научных разработок и недостатки, которые вызывают двойное понимание и несогласованность отдельных положений законодательства. На этом основании выявлены условия формирования в Украине организационно-экономического механизма коммерциализации научно-технических разработок.

Ключевые слова: коммерциализация, инновационная деятельность, интеллектуальная собственность, научно-технические разработки.

A. Vikulova, Doctoral Student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

THE ASPECTS OF GOVERNMENT REGULATION OF COMMERCIALIZATION INTELLECTUAL PROPERTY

In this paper determines specific features of the market implementation of scientific developments and deficiencies that cause a double understanding and lack of coordination of certain provisions of the legislation. On this basis, conditions for the formation found in Ukraine organizational-economic mechanism of management of scientific and technical developments.

Keywords: commercialization, innovation, intellectual property, research and development.

УДК 330.322:330.341

І. Прилуцька, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

РИНОК ТЕХНОЛОГІЙ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

У статті визначено поняття ринку технологій, зазначено його роль та вплив на розвиток інноваційного підприємства та обґрунтовано необхідність удосконалення економічних та правових інститутів ринку технологій.

Ключові слова: ринок технологій, інноваційне підприємництво; інновації; високі технології.

Економічне зростання держави залежить від активізації інноваційних процесів, розвитку науки, техніки та технологій. Наявність різного роду новацій та вихід їх на ринок призводить до суттєвих змін економіки, переходу на новий рівень рівноваги. Саме так визначав економічний розвиток Йозеф Шумпетер, наукові праці якого виступають концептуальною основою дослідження інноваційного підприємництва, його специфіки та значення в економічному розвитку науково-технічної та інноваційної сфери.

Питанням впровадження інновацій та виведення їх на ринок присвячені праці багатьох учених, зокрема, потрібно відзначити внесок у розробку проблем інноваційного розвитку та ролі в ньому підприємництва Й. Шумпетера [5, с. 122]. Значна увага теоретичним і методологічним засадам державного регулювання інноваційної діяльності приділяється у роботах таких зарубіжних дослідників, як С. Валдайцев, Б. Верспаген, П. Друкер, К. Ерроу, П. Завлін, Н. Іванова, Д. Кокурін, Б. Люндвел, Е. Менсфілд, К. Оппенлендер, Б. Санто, Дж. Стігліц, Б. Твісс та ін. Серед доробку вітчизняних учених у даному напрямі слід виділити роботи Ю. Бажаля, В. Базилевича, З. Варналія, В. Гейця, Н. Гончарової, І. Єгорова, Я. Жаліла, О. Жилінської, В. Зянька, М. Крупки, О. Лапка, Б. Маліцького, В. Осецького, І. Павленка, Н. Рудь, А. Соколовської, В. Семиноженка, В. Сизоненка, В. Соловйова, Д. Черваньова, А. Чухна, Д. Чеберкуса та ін.

Досвід і рекомендації зарубіжних та вітчизняних учених є беззаперечними, однак недостатньо з'ясованими залишаються питання особливостей ринку технологій та його впливу на розвиток інноваційного підприємництва.

Метою статті є визначення ринку технологій як невід'ємної складової розвитку інноваційного підприємництва та обґрунтування необхідності вдосконалення економічних та правових інститутів ринку технологій.

Результативність інноваційної підприємницької діяльності залежить від ефективності функціонування рин-

кового механізму, який надає певної спрямованості економічній поведінці суб'єктів інноваційного підприємництва шляхом створення належних умов для їх взаємодії. Ринок технологій – система взаємовідносин споживачів технологій та їх складових і/або конкуруючих між собою постачальників цих складових, спрямованих на задоволення суспільних і державних потреб у відповідних технологіях, їх об'єктах та продукції, виготовленої з їх застосуванням [1]. Ринок технологій почав розвиватися лише в останній третині ХХ ст., а його інститути ще й досі до кінця несформовані. У багатьох відношеннях, ринок технологій відрізняється від усіх інших ринків.

До суб'єктів ринку технологій відносять:

- органи державної влади та управління (законодавче забезпечення, податкова та бюджетна політика, митне регулювання, експортний контроль, екологічні стандарти, сертифікація та ліцензування діяльності);
- науково-технічні організації та фірми (науково-дослідні інститути, університети, малі та середні фірми – розробники, продавці та користувачі технологій);
- науково-виробничі підприємства (малі та середні інноваційні підприємства, корпоративні компанії);
- інститути інноваційної інфраструктури (бізнес-центри, технопарки, виставкові центри, технологічні брокери, банки технологій);
- фінансові агенти та установи (бізнес-яголи, венчурні фонди, фондові біржі, банки, фінансові інститути);
- учені, винахідники, експерти (автори винаходів, консультанти, розробники).

До об'єктів ринку технологій відносять:

- результати інтелектуальної діяльності в матеріальній формі (обладнання, агрегати, інструменти, технологічні лінії, технічна документація);
- результати інтелектуальної діяльності в нематеріальній формі (знання, досвід, прийоми тощо).

Головною особливістю інноваційного підприємництва є тривалість існування, регулярність, системність органі-